

Retningslinjer for anvendelse af sociale klausuler i Svendborg Kommune

1. Indledning

Retningslinjer for anvendelse af uddannelsesklausuler på Svendborg Kommunes opgaver blev første gang vedtaget d. 18. juni 2013 af Økonomiudvalget på baggrund af ønske om, at Svendborg Kommune skulle bidrage til skabelsen af flere praktikpladser ved hjælp af krav hertil på kommunalt udbudte opgaver.

Efter brug af retningslinjerne igennem fire år har der vist sig et behov for en revision, da retningslinjernes oprindelige udformning betyder, at uddannelsesklausuler fremadrettet kun i meget begrænset omfang vil kunne finde anvendelse, og at de indtil nu anvendte krav kun har medført en begrænset effekt i forhold til skabelsen af nye praktikpladser. Revisionen af retningslinjerne er samtidig foretaget på baggrund af ønske fra og efter dialog med håndværker- og industriorganisationerne samt faglige organisationer om en langt mere udbredt brug af krav til lærlingebeskæftigelse på Svendborg Kommunes opgaver.

Denne revision er mundet ud i en ny model for krav til lærlinge på kommunale opgaver. Udgangspunktet er, at entreprenører og håndværkere skal have lærlinge på de opgaver der løses for Svendborg Kommune og hvor der indenfor faget er mulighed for at uddanne sig.

Retningslinjerne henvender sig til administrationens brug af uddannelses- og øvrige sociale klausuler (tilsammen Svendborg Kommunes sociale klausuler) på kommunale opgaver der skal udbydes. Uddybende vejledning til brug for rådgivere fremgår af bilag 5, herunder beregning af lærlingepotentiale på større opgaver.

2. Definition og formål

En uddannelsesklausul er en blandt flere såkaldte sociale klausuler, som er blevet udbredt i de seneste år. En social klausul er et vilkår overfor den leverandør der vinder et udbud, og som indebærer en nærmere social forpligtelse for leverandøren. En uddannelsesklausul kan f.eks. forpligte en entreprenør til, at et bestemt antal af de personer, der anvendes til at opfylde den udbudte kontrakt, skal være personer i lærlingeforløb, dvs. i en form for erhvervsuddannelse, hvor der både indgår skoleophold og praktikplads på en virksomhed.

Det primære mål med uddannelsesklausulerne er at skaffe praktikpladser i forbindelse med erhvervsuddannelser inden for virksomhedens faglige område, dvs. f.eks. tømrere, malere, elektrikere og vvs. Flere praktikpladser kan bidrage til at flere unge får en uddannelse.

Øvrige sociale klausuler anvendes som udgangspunkt, hvor lærlingebeskæftigelse ikke er mulig, og hvor der i stedet kan stilles krav om beskæftigelse af ledige eller særlige grupper af ledige.

Beskæftigelse af ledige på kommunalt udbudte opgaver kan bidrage til, at flere ledige får genskabt en tilknytning til arbejdsmarkedet eller på sigt kommer i ordinær beskæftigelse.

3. Anvendelsesområde

3.1 Målgruppe for uddannelsesklausulerne

Uddannelsesklausulen pålægger virksomhederne at beskæftige lærlinge på de kommunale bygge- og anlægsopgaver eller tjenesteydelsesopgaver.

Målgruppen for uddannelsesklausulerne er personer i lærlingeforløb. Ved personer i lærlingeforløb forstås:

Arbejdstagere med hvem leverandøren indgår eller har indgået en uddannelsesaftale i henhold til lov om erhvervsuddannelser, eller som er omfattet af en lignende ordning i et andet EU-land

Reglerne omfatter alene de udførende fag, eksempelvis tømrer, murer, maler, elektriker o. lign., og således ikke de tilknyttede rådgiverydelser eller leverandørens øvrige omkostninger og administrationen af aftalen. Reglerne er ligeledes ikke gældende for leverancer, herunder eksempelvis materialer, der indkøbes eller produceres på fabrik, uanset om dette sker i Danmark eller i udlandet.

3.2 Omfattede aftaler og kontrakter

3.2.1 Generelle principper for krav om lærlinge på bygge- og anlægsopgaver

Svendborg Kommune benytter som oftest udbudsformerne underhåndsbud og indbudt licitation, hvor der via leverandørlisten inviteres virksomheder indenfor de respektive fag. Leverandørlisten er tilgængelig via www.comdia.dk/svendborgkommune.

På leverandørlisten tager den enkelte virksomhed stilling til om der er lærlinge ansat i virksomheden, hvilket via rubrik erklæres tro-og-love. Virksomheden forpligter sig samtidig til, at holde erklæringen ajour i den tid virksomheden står anført på leverandørlisten. Dvs. hvis en lærlingeansættelse ophører, og der ikke ansættes en ny, skal erklæringen om aktuel lærlingebeskæftigelse fjernes og der tages stilling til en af nedenstående valgmuligheder.

Virksomheder der ikke har lærlinge beskæftiget, men som ønsker at indgå i dialogmøde med erhvervsskole med henblik på indgåelse af uddannelsesaftale (herunder flere former) om lærlingebeskæftigelse, kan tro-og-love erklære dette via rubrik og forpligter sig dermed til, at kontakte erhvervsskolen. Møde og uddannelsesaftale med erhvervsskole skal dokumenteres overfor Svendborg Kommune før virksomheden kan inviteres til, at afgive tilbud på opgaver.

Virksomheder der ikke har lærlinge ansat, og som ikke ønsker at beskæftige lærlinge, afkrydser dette i særskilt rubrik.

Følgende principper er gældende ved krav om beskæftigelse af lærlinge på kommunale opgaver:

- Hovedparten af opgaven skal bestå af fagrelevant arbejde og opgaven skal være egnet til lærlingebeskæftigelse, hvilket vurderes af faglig bestiller hos Svendborg Kommune. På opgaver hvor dette vurderes opfyldt inviteres virksomheder, i henhold til valgt udbudsform indenfor det pågældende fag via leverandørlisten og som tro-og-love erklærer, at have lærlinge ansat eller som kan fremvise aftale om kommende lærlingeansættelse, til at afgive tilbud på opgaven.
- Opgaver hvor en meget lille del af den samlede opgave reelt kunne udføres en af lærling som fagrelevant arbejde, undtages.
- Opgaver der jf. branchekutyme, udelukkende udføres af ufaglært arbejdskraft er undtaget.
- Opgaver hvor Svendborg Kommune har et umiddelbart og akut behov for opgaveløsning undtages.

3.2.2 Bygge- og anlægsopgaver under 3 mio. kr.

På mindre bygge- og anlægsopgaver under 3 mio. kr. som Svendborg Kommune gælder følgende regler for krav, dokumentation og kontrol til lærlingebeskæftigelse inddelt efter opgavestørrelse:

Opgavestørrelse	Krav	Dokumentation	Kontrol
< 50.000 kr.	Ingen til lærlinge	Ingen	Ingen
50.000 kr. – 299.999 kr.	Krav om tilknyttet lærling på vunden opgave Vilkår fremgår af leverandørliste.	Som udgangspunkt ingen. Svendborg Kommune kan dog kræve gyldig uddannelsesaftale fremsendt ved evt. tvivl om kravoverholdelse.	Midlertidig udelukkelse fra leverandørlisten i tilfælde af manglende lærling.
300.000 kr. – 2,99 mio. kr.	Krav om tilknyttet lærling på vunden opgave. På større opgaver med stor andel af fagrelevant arbejde stilles krav om tilknytning af flere lærlinge Vilkår fremgår af leverandørliste samt	Gyldig uddannelsesaftale fremsendes ved vunden opgave.	Bod i forhold til manglende tilknytning af lærling. Midlertidig udelukkelse fra leverandørlisten i tilfælde af manglende lærling.

	aftale/kontrakt.		
--	------------------	--	--

3.2.3 Bygge- og anlægsopgaver over 3 mio. kr.

På større bygge- og anlægsopgaver omkring eller over 3 mio. kr. gælder følgende regler for krav, dokumentation og kontrol til lærlingebeskæftigelse:

Opgavestørrelse	Krav	Dokumentation	Kontrol
Ca. 3 mio. – 100 mio. kr.	<p>Konkret lærlingepotentiale beregnes af rådgiver med udgangspunkt i maksimering af lærlingepotentialet. Der kræves på opgaven et konkret antal lærlinge årsværk/timeantal beskæftiget.</p> <p>Vilkår fremgår af kontrakt.</p>	<p>Fremsendelse af gyldige uddannelsesaftaler, beskæftigelsesplan for projektet, opfølgning på byggemøder m.v.</p>	<p>Bod såfremt krav til årsværk/timeandel ikke opfyldes.</p> <p>Evt. midlertidig udelukkelse fra leverandørlisten i tilfælde af manglende opfyldelse af krav.</p>

Er udbuddet egnet til at indeholde krav om uddannelsesklausul, vurderes det som udgangspunkt muligt at beskæftige min. 10 % lærlinge af det samlede timetal for faglærte, der anvendes til at opfylde kontrakten. Kravet skal være højere såfremt potentialet er tilstede. Der må dog ikke stilles krav om beskæftigelse af et forholdsvis større antal lærlinge, end der sædvanligvis er mulighed for at beskæftige på opgaven. Det fastsatte krav kan opfyldes af entreprenøren ved benyttelse af allerede ansatte lærlinge samt nyansatte lærlinge. Fremgangsmåde til beregning af lærlingeandel fremgår af bilag 5 – rådgivervejledning og skal benyttes af Svendborg Kommunes tilknyttede rådgiver.

Tilsvarende kan kravet frafalde eksempelvis for opgaver eller delopgaver, der kræver specialistviden, og dermed ikke hensigtsmæssigt muliggør beskæftigelse af lærlinge. Her kan i stedet, såfremt opgaven er egnet hertil, indsættes et krav om beskæftigelse af ledige.

3.2.4 Tjenesteydelser (herunder driftsopgaver)

Ved tjenesteydelser (herunder driftsopgaver) som Svendborg Kommune lovgivningsmæssigt er forpligtet til, at konkurrenceudsætte i EU-udbud skal der konkret tages stilling til brugen af uddannelsesklausuler.

Det er i første omgang vigtigt at tage stilling til, om den udbudte tjenesteydelse vedrører et fagområde, hvor der er erhvervsuddannelsespraktik (jf. erhvervsuddannelsesloven). Det er her relevant at kontakte Ungdommens Uddannelsesvejledning for en afklaring.

Ved vurdering af tjenesteydelsens omfang er følgende parametre anbefalede minimumskrav såfremt en uddannelsesklausul skal anvendes;

- Tjenesteydelsens varighed er 12 måneder eller mere og
- Kontrakten har økonomisk en størrelse, der berettiger til enten 1) Krav om beskæftigelse af én eller flere lærlinge eller 2) Krav om beskæftigelse af ledige indenfor en af målgrupperne, jf. pkt. 4.

3.2.5 Rammeaftaler (byggeri og anlæg samt tjenesteydelser)

Ved rammeaftaler forpligter leverandøren sig til, at gøre brug af et antal praktikanter/lærlinge på den pågældende opgave. Det kan både være praktikanter/lærlinge, der allerede er ansat i virksomheden eller nyansatte.

Krav til leverandøren i forbindelse med uddannelsesklausuler skal stå i forhold til de leverede ydelsers omfang. Eftersom der ikke garanteres mindstekøb under rammeaftaler, stilles der krav om efterlevelse af denne uddannelsesklausul i et omfang, svarende til den af leverandøren realiserede årlige omsætning under rammeaftalen.

Der stilles som udgangspunkt ikke krav om lærlinge/praktikanter på rammeaftaler med årlig omsætning under 0,5 mio. kr. og udgangspunktet er herefter, at der stilles krav om beskæftigelse af én lærling pr. fastsat årligt omsætningsinterval, f.eks. én lærling ved 0,5-1,5 mio., to lærlinge ved 1,5-2,5 mio. osv. Kravet om beskæftigelse af lærlinge/praktikanter kan kombineres eller erstattes med beskæftigelse af ledige, jf. pkt. 4, såfremt opgaven ikke er egnet til beskæftigelse af lærlinge eller praktikanter.

3.2.6 Kontraktbestemmelser og vejledning

På mindre bygge- og anlægsopgaver under 300.000 kr. fremgår krav til forpligtelse om beskæftigelse af lærlinge af leverandørlistens vilkår.

Ved krav om beskæftigelse af lærlinge på opgaver overstigende 300.000 kr. og op til 2,99 mio. kr. benyttes bilag 6, Uddannelsesklausul 6a i de aftalte kontrakter. Ved opgaver over 3 mio. kr. benyttes uddannelsesklausul 6b. Kontraktbestemmelsen kan justeres efter formål og den udbudte opgaves karakter.

Information samt opdateret oversigt over erhvervsuddannelser kan findes på Undervisningsministeriets og på Svendborg Erhvervsskoles hjemmeside – www.uvm.dk og www.svend-es.dk samt telefon 72225700.

4. Øvrige sociale klausuler

Såfremt en uddannelsesklausul omhandlende 10 % lærlingebeskæftigelse vurderes vanskelig, at opfylde i den udbudte kontrakt skal det vurderes, hvordan sociale hensyn på anden vis kan sikres i den udbudte opgave med andre sociale klausuler. Øvrige sociale klausuler er som udgangspunkt relevante på bygge- og anlægsopgaver, hvor mængden af fagrettet arbejde er lav eller som indeholder en høj specialiseringsgrad. Klausulerne kan dog ligeledes finde anvendelse på større tjenesteydelseskontrakter som f.eks. driftskontrakter.

Det skal her overvejes hvorvidt der er mulighed for, at opfylde 10 %-kravet med en kombination af både lærlinge og ledige i den udbudte kontrakt, såfremt det vurderes at være proportionalt med opgaven (f.eks. større bygge- og anlægsprojekter).

Udformning og udmøntning af disse former for sociale klausuler der delvist eller slet ikke omfatter beskæftigelse af lærlinge aftales med Jobcenter Svendborg.

På bygge- og anlægsarbejder skal entreprise- eller anlægssummen som udgangspunkt være min. 3 mio. kr., jf. afsnit 3.2.3, og have en længere varighed før, at det er proportionalt og administrativt håndterbart, at stille krav i kontrakten om beskæftigelse af ledige grupper.

4.1. Målgruppe for øvrige sociale klausuler

De øvrige sociale klausuler er rettet mod ledige og pålægger en entreprenør/leverandør, at beskæftige f.eks. langtidsledige, særlige grupper af ledige eller øvrige på særlige vilkår, som har svært ved at opnå beskæftigelse på normale vilkår, eller som har begrænsninger i arbejdsevnen.

Målgruppen for øvrige klausuler er ledige grupper, defineret som i det følgende:

En **ledig** defineres som: ”en person, der tilhører en målgruppe, der er omfattet af lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, og som kan ansættes i enten virksomhedspraktik, løntilskud, fleksjob eller anden lignende ordning i et andet EU-land”.

Ved **medarbejdere fra særlige grupper** forstås: ”arbejdstagere, der har været ledige i mere end 9 måneder i de sidste 12 måneder, og som a) kun vanskeligt kan opnå beskæftigelse på normale løn- og arbejdsvilkår, b) har begrænsninger i arbejdsevnen eller c) har været ude for ændringer i sine forhold, f.eks. i form af sygdom, arbejdsløshed eller samlivsophør, som bevirker, at vedkommende ikke har mulighed for at skaffe det nødvendige til sin egen eller familiens forsørgelse”.

En **medarbejder på særlige vilkår** defineres som: ”personer under 65 år med varige begrænsninger i arbejdsevnen, som ikke kan opnå eller fastholde beskæftigelse på normale vilkår på arbejdsmarkedet. Mulighederne for revalidering til beskæftigelse på normale vilkår skal være udtømte”.

Det konkrete krav til beskæftigelse af ledige eller ledige fra særlige grupper på en konkret udbudt opgave forudsætter en individuel vurdering i forhold til opgavens karakter og omfang. Antallet kan enten fastsættes ud fra en procentvis andel af det samlede antal beskæftigede på den udbudte opgave eller et konkret antal beskæftigede alt efter opgavens størrelse, herunder på f.eks. rammeaftaler.

I udbud, hvor der stilles krav om beskæftigelse af lærlinge, kan entreprenøren, såfremt det vurderes egnet, opfordres til også at tilbyde beskæftigelse af ledige eller særlige grupper af ledige. Ligeledes kan det vælges, at entreprenøren frivilligt tilbyder beskæftigelse af ledige mod ikke at kunne ifalde bod ved manglende overholdelse.

I særlige tilfælde hvor beskæftigelse af ledige heller ikke vurderes hensigtsmæssigt, kan der stilles andre former for sociale klausuler, f.eks. krav om en uddannelsespolitik hos entreprenøren.

Brug af øvrige sociale klausuler forudsætter ligeledes en egnethedsvurdering, jf. pkt. 5.

4.2 Vejledning og kontraktbestemmelser

Ved krav om beskæftigelse af ledige samt særlige grupper af ledige benyttes bilag 6, social klausul 6c eller 6d. Kontraktbestemmelsen kan justeres efter formål og den udbudte opgaves karakter.

Den endelige vurdering i forhold til anbefalet klausul, herunder en evt. kombinationsmodel, foretages af det ansvarlige fagområde i samarbejde med Udbudsafdelingen og med bistand fra Virksomhedsservice i Jobcenter Svendborg, der kan kontaktes på telefon 62233810 eller jobservice@svendborg.dk

5. Generelle overvejelser og hensyn ved brug af sociale klausuler

Brug af uddannelsesklausuler og øvrige sociale klausuler kræver en vurdering af den udbudte bygge- og anlægsopgave/tjenesteydelse i forhold til hvorvidt og i hvilken grad kontraktens karakter og omfang kan bære en uddannelsesklausul eller øvrig social klausul.

Følgende hensyn indgår derfor ved vurdering af krav til uddannelsesklausuler og øvrige sociale klausuler:

- 1) **Objektivitet.** Målgruppen for uddannelsesklausul / social klausul skal kunne afgrænses klart.
- 2) **Saglighed.** Uddannelsesklausulen / social klausul skal være sagligt begrundet, dvs. varetage et offentligt hensyn som Svendborg Kommune kan varetage.

- 3) **Ikke-diskrimination.** Uddannelsesklausulen / social klausul må ikke diskriminere udenlandske leverandører eller arbejdstagere. Der må derfor f.eks. ikke stilles krav om kun at beskæftige unge fra Svendborg Kommune.
- 4) **Proportionalitet.** Uddannelsesklausulen / den sociale klausul må ikke forpligte leverandøren ud over den konkrete kontrakt, og klausulen skal stå i et rimeligt størrelsesforhold til kontraktens omfang. Det betyder, at antallet af krævede lærlingepladser nøje skal overvejes i forhold til kontraktens omfang.
- 5) **Eksportforbud.** Kravene må alene stilles til opgaver/entrepriser, der udføres i Danmark.

6. Opfølgning og håndhævelse

På mindre bygge- og anlægsopgaver under 3 mio. kr. foretages der stikprøvekontrol i forhold til sikring af, at der er tilknyttet lærlinge på de opgaver som er vurderet egnet til lærlingebeskæftigelse og hvor virksomheden tro-og-love har erklæret, at have lærlinge ansat via leverandørlisten.

I forbindelse med større bygge- og anlægsprojekter over 3 mio. kr. skal entreprenøren dokumentere, at det krævede antal lærlinge eller ledige er beskæftiget på den aktuelle opgave. Dette sker ved, at entreprenøren bl.a. fremlægger en beskæftigelsesplan i forbindelse med opstart på projekter, der løbende opdateres undervejs i projektet, herunder ved bygge- og statusmøder.

Svendborg Kommune gennemfører i samarbejde med Den Fælles Fynske Kontrolenhed løbende kontrol med overholdelsen af de stillede uddannelses- og sociale klausuler. Kontrollen sker via besøg på byggepladser og øvrige arbejdspladser, hvor der er lærlinge og ledige tilknyttet projektet, og hvor kontrolenheden følger op på antallet, jf. kontrakten.

Ved tvivlsspørgsmål eller umiddelbart konstateret manglende overholdelse af klausulen udbedes der straks en redegørelse fra entreprenøren/leverandøren.

Såfremt entreprenøren/leverandøren til stadighed ikke kan dokumentere, at aftalen/klausulen er overholdt fremsendes påkrav til entreprenøren/leverandøren med betaling af bod på op til DKK 100.000 pr. manglende lærling og der kan i forlængelse heraf ved fortsat misligholdelse gøres brug af kontraktens øvrige misligholdelsesbestemmelser.

Ligeledes er det muligt midlertidigt at udelukke virksomheder fra leverandørlisten i tilfælde hvor virksomheden ikke kan dokumentere beskæftigelse af lærlinge i sager hvor det har været et krav for udførelsen af opgaven. Sanktionerne vurderes ud fra overtrædelsens karakter og grovhed.

UDVALGET

Den **XX. MÅNED** 2018